

A Vacskamati, a nagy egyetememes, világméretű csaló című fejezet óravázlata (7. fejezet)

A NÉGYSZÖGLETŰ KERESZT MÓDSZERTANI FELDOLGOZÁSA 4. OSZTÁLYOSOK SZÁMÁRA

Tematikus egység:	szövegfeldolgozás
Az óra típusa:	új tananyag feldolgozása
Az eszközök:	Négyszögletű Kerek Erdő könyv, füzet, feladatlapok, labda, szótár
Célcsoport:	4. évfolyam

A tanítási órán a *Négyszögletű Kerek Erdő* című meseregény 7. fejezete kerül feldolgozásra. Az óra célja, hogy fenntartsuk a házi olvasmány iránti érdeklődést, ráirányítsuk a figyelmet az érzelmek, tulajdonságok megfigyelésére, felhívjuk a figyelmet a szereplők viselkedésének jellemző erejére, valamint önálló véleményalkotásra neveljük a tanulókat.

1. Ismétlés (frontális megbeszélés, egyéni munka):

Az órát az előző fejezet cselekményének felelevenítésével kezdjük, frontális kérdések segítségével. Az ismétlést követően rövid írásbeli következik – a tanulók öt pontba foglalva összefoglalják a hatodik fejezet eseményeit.

2. Mozgásjáték – Én elmentem a vásárba (drámajáték):

A tanulók félkört alkotnak, majd közösen elénekeljük és eljátsszuk az *Én elmentem a vásárba...* című népdalt.

*Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Tyúkot vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kit-rá-kotty,
Kárikittyom, édes tyúkom,
Mégis van egy félpénzem.*

A tanulók egy-egy állat hangját utánozzák a népdalban. Igyekszünk minden tanulót bekapcsolni a feladatba. A tanár azokat az állatokat veszi sorra, amelyek a meseregényben is szerepelnek (macska, ló, nyúl stb.). A játéknak akkor van vége, mikor a tanár azt énekl: *Elfogyott a félpénzem.*

3. Mit vehetünk a piacon? (frontális megbeszélés):

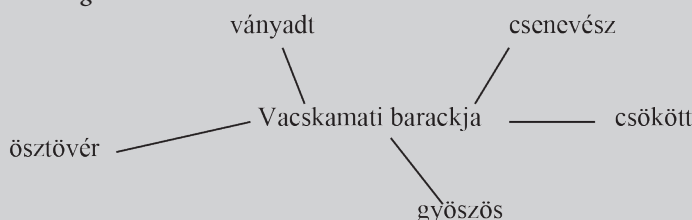
A tanulók a tanár kérésére becsukják a szemüket és elképzelik, hogy piacra mennek vásárolni. A „vásárlást” követően a tanulók kinyitják a szemüket, és a tanár egy labdát dobva ezt mondja: *Én elmentem a piacra, és barackot vettem., és barackot vettem. Akinek dobjuk a kis labdát, elmondja, hogy ő mit vásárolt a képzeletbeli piacjárásán. A játék végén rákérdezünk, hogy az olvasmányban kitől vehettük barackot a piacon (Vacskamati), majd megbeszéljük, miért volt rendhagyó Vacskamati üzletelése: *mit árult, mi volt a portéka furfangja, mennyiért adta el a termékét, mi volt a célja a piacozással – és miben tért el ez a cél a többi piacozó céljától.* A feltett kérdéseket kiscsoportos megbeszélésre is vitára bocsáthatjuk.*

4. Milyen a barack? (kiscsoportos munka):

A tanulók négyesével csoportosulnak (az egymás mellett/előtt található pártársak fognak össze). Mindegyik csoport más feladatot végez:

- Az első csoport fűrtábrát készít, amelyben kereső olvasás segítségével kikeresik a szövegből, milyen volt Vacskamati barackja.

Megoldás:

- A második és harmadik csoport az Értelmező kézi szótárral dolgozik: a feladatuk, hogy megkeressék az alábbi fogalmak magyarázatát: ványadt, csenevész, ösztövért, gyöszös, csökkent (3-3 fogalommal dolgozik mindkét csoport)
- A negyedik és ötödik csoport rajzot készít: az egyik csoport a ványadt és csenevész barackot rajzolja meg, a másik pedig a nagyítóüvegbe helyezett óriásbarackot készíti el.

A kiscsoportos munkák végeztével mindenki bemutatja a munkásságát: a fűrtábrát készítő csoport felrajzolja a táblára a vázlatát, a szómagyarázással foglalkozók szóban kifejtik a fogalmakat, végül a rajzos csoportok bemutatják a rajzaikat.

5. A barack és én (kiscsoportos munka):

Továbbra is kiscsoportokban dolgoznak a tanulók. Minden csoport húz egy szereplőnevet, majd szoborcsoportot alkotnak magukból, amelyen kifejezik, hogyan viszonyul az adott szereplő Vacskamati barackjához. A kompozíciók bemutatásakor a szereplő egy mondatban össze is foglalhatja véleményét. A szoborcsoportot megtekintő tanulók megpróbálják kitalálni, melyik szereplőt jelentették meg az osztálytársaik.

6. Egészítsd ki a mondatokat! (páros munka):

Páros munka következik, amelyet mindenki a pártársával old meg. Minden páros kap egy feladatlapot, amelyen ki kell egészíteniük a hiányos mondatokat. Miután a párosok elkészültek, közösen ellenőrizzük a megoldásokat. A feladatlap félmondatait a megoldásokkal együtt közöljük:

Feladat: Egészítsd ki a mondatokat!

– Úgy fogtok tisztelni, mint a sicc – mondta működés közben(Vacskamati).
 Vacskamati a piacra készített.
 (barackot)
 A befőttesüveget csinálta.
 (nagyítóüvegből)

Vacs kamati a című könyvbe szeretett volna bekerülni. (*Nagy, egyetemes, világméretű családok*) – Megrendül benned a bizalmuk – mondta komoran (*Bruckner Szigfrid*)

A piacon a befőttest először a kóstolta meg. (*nagybajszú*)

A megfjtéseket követően közösen megbeszéljük, miért tartjuk szójátéknak a feladatlap elején szereplő mondatot: – Úgy fogtok tisztelni, mint a sicc!

7. Rakd helyes sorrendbe! – vázlatkészítés (*egyéni munka, frontális megbeszélés*):

Minden tanuló megkapja a fejezet szétnyírt vázlatát. A tanulók feladata, hogy helyes sorrendbe rakják az eseményeket. Az így kapott vázlatot közösen ellenőrizzük, majd minden tanuló a helyes sorrend alapján beragasztja a vázlatot a füzetébe.

Megoldás:

2. Barackbefőttest készített, amit a piacon akart eladni.

4. Vacs kamati elárulta titkát az embereknek, majd megették a befőttestet.

3. A többieknek nem tetszett, hogy be akarja csapni az embereket.

1. Vacs kamati kihirdette, hogy meg fog gazdagodni.

8. Naplóírás (*egyéni munka*):

Kreatív írásos feladat következik, amelyet mindenki önállóan old meg. Minden tanuló megpróbálja magát beleképzelni Vacs kamati szerepébe, és E/1-ben leírja, mi történt vele a piacon, hogy akarta eladni a barackbefőttestet. A naplórészlet témája: *Piacon voltam*. A történeteket meghallgatjuk, majd közösen megbeszéljük.

9. Kerekasztal-körforgó (*frontális megbeszélés*):

A történetből kiderült, hogy Vacs kamati furfanggal szerette volna elérni a célját. A tanulók körbeülnek egy asztal. Minden tanulónak lehetőséget adunk arra, kifejezze a véleményét Vacs kamati cselekedetéről és elmondja, volt-e már hasonló helyzetben, hogy furfanggal szerett volna elérni valamit. Minden tanuló kezében toll van. Aki megkezdte a mondandóját, leteszi a tollat az asztal közepére. Aki a tollat már középre tette – megtette hozzászólását – mindaddig nem szólhat meg újra, amíg a csoport minden tagjának a tolla középre nem kerül. Így mindenki szót kaphat a megbeszélésben.

10. Házi feladat

A következő órára kérjük, hogy tanulják meg a tanulók az órán elkészített rövid vázlatot, majd olvassák el a 8. fejezetet.

Brutovszky Gabriella

Biológiaóra színesebben

Azt gondolná az ember, hogy természettudományi tárgyat tanítani sokkal könnyebb, mint humán tantárgyat. Tényeken alapul, megfigyeléseken, kvantitatív módszereken. A tanár ezeket átadja, és nem igényel további absztrakt gondolatokat, képzetársításokat a foglalkozás. A valóság azonban ennél sokkal bonyolultabb. A természettudományok, így a biológia is, újabbnál újabb felfedezéseket, eredményeket mutat fel nap mint nap, így, ha belegondolunk, a biológia-tankönyv már a megírás pillanatában elavul. A biológiatanárnak ezért naprakésznek kell lennie a legújabb eredmények figyelésével, követnie kell a napi felfedezéseket mind az alap-, mind pedig az alkalmazott tudományokat illetően. A biológia tudománya képlékeny, így a tanárnak nem elég frontálisan közölni a tényeket, hanem fontos, hogy az adott témát közelebb hozza a tanulókhöz, interakciót serkentsen, hogy a diákok megértsék, ez igenis róluk szól, a biológia valójában önmagam és környezetem megismerése anatómiai, fiziológiai, genetikai, etológiai stb. szinten. Éppen ez a legizgalmasabb része a biológiának: a természeti jelenségek tettenérése, a megfigyelés izgalma, a leírás kompakt folyamata. Ha sikerül elhítenni a diákjainkkal, hogy egy laposféreg is lehet érdekes a számukra, hiszen az étteremben felszolgált félig átsült hús elfogyasztása által ők is találkozhatnak olyan hívatlan vendéggel, mint a galandféreg, akkor fogják igazán élvezni az órákat és átérezni a biológia tantárgy lényegét és célját. Vagy nézzük a kutyák etológiáját, amit a tanulók otthon kutyagazdiként szintén aplikálni tudnak, vagy a vírusok világát, amelyek a tévhit ellenére az antibiotikummal szemben semmilyen reakciót nem mutatnak (hiszen nem sorolhatók az élőlények közé), így ha egy betegség esetén nincs jelen a bakteriális felülfertőződés veszélye, fölösleges az antibiotikus kúra. De mindezt sorolhatnám a végtelenségig.

Persze vannak tények, jelenségek, amelyeket a diákok kevésbé tartanak testközelinek és fontosnak. A diákjaim eleinte nem értették, miért kell nekik például a földigiliszta páرزásáról tanulniuk, ilyenkor, ha éppen semmi más nem jut az ember eszébe, érdemes a humor forrását használni. Persze egy-egy poént nem mindig (és nem minden korosztálynál) lehet elsütni, de néha érdemes, hiszen valljuk be, hogy van, amikor a mi fejünkbe is megfordul az a kérdés, hogy egy-egy élettani folyamatot, fajt miért is kell ilyen és olyan részletességgel tanítanunk, vagy mire szolgál majd a tanulók számára a nagybetűs életben. A természettudományokban, és leginkább a biológiában, a tanulók a fenti kérdésre kézenfekvőbb választ kaphatnak, mint egy humán tantárgynál, ahol nehezebben tudnak elvonatkoztatni. Sokkal érettebbnek kell lenniük ahhoz, hogy megértsék, az önmegértés és önmegismerés folyamata – bár másképpen, mint egy természettudományi tantárgy esetében – az irodalmi műveken keresztül is elérhető.¹ Sőt!

A bevezető után nézzük, melyek azok a módszerek és eszközök, amelyek által még közelebb hozhatjuk a tanulókat a biológiához, vagyis önmagukhoz és környezetükhöz.

MINIELŐADÁSOK

Szinte klisének hangozhat ez a fajta módszer, melyet mindannyian jól ismerünk, és valószínűleg több tanórán is alkalmazunk. A biológiaórán kivált hasznosak lehetnek a tanulók kiselőadásai. Ezek az adott tananyaghoz kapcsolódó 5–10 perces előadások. A módszer egyik változata, amikor arra kérjük a diákjainkat, hogy nézzenek utána óráról órára az új felfedezéseknek, eredményeknek a biológia témaköréből. Ez nagyon eredményes tud lenni, hiszen így a diákok elkezdnek önállóan is dolgozni, interneten kutakodni, szakirodalmat olvasni, és a legújabb tudományos eredménnyel is találkozhatnak. Ezek az előadások lehetnek